

Behoeftte aan gezaghebbende monumentencommissie

Monumentenzorg in Europees verband: voorlopig hersenschim

Samenvatting

De monumentenzorg is in internationaal verband al jaren onderwerp van gesprek, overleg en af-tasten. In Europees verband speelt de Raad van Europa daarbij een rol, op wereldniveau zet ICOMOS, Conseil International des Monuments et des Sites zich voor deze zaak in. In onderstaand artikel wordt in kort bestek een overzicht van de vorderingen gegeven en worden aanbevelingen gedaan. Gepleit wordt om in Europees verband een gezaghebbende, vaste Europese Monumentencommissie in het leven te roepen.

Summary

The protection of monuments has been a subject of international discussions, deliberations and explorations for many years. In Europe the Council of Europe plays its part in this, on a world level ICOMOS, Conseil International des Monuments et des Sites devotes itself to this cause. In the article below recommendations are made and a survey is given of the progress so far, whereas arguments are put forward to come within Europe to an authoritative, permanent European Monument Commission.

prof. dr. C. A. van Swigchem,
Hoogleraar in de geschiedenis
van de bouwkunst aan de
VU in Amsterdam,
secretaris Nederlands
ICOMOS-Comité

Het eenvoudige monument

Na de Tweede Wereldoorlog is het besef versterkt dat de oude bouwkunst een bezit is van onschatbare waarde. Daartoe werkten mee:

- de onherstelbare verliezen in de oorlog geleden;
- het totaal anderssoortige karakter van moderne bouwconstructies: grote kantoor- en bankgebouwen in de oude stadskernen, nieuwe woonwijken, die in omvang de oude

Afb. 1: Het begrip „monument van geschiedenis en kunst“ heeft in de loop der jaren een ruimere inhoud gekregen.
(Foto: Rijksdienst voor de Monumentenzorg).

kernen overtreffen;

- de hang naar het oude, kleinschalige en ambachtelijke;
- de enorme vlucht van toerisme en recreatie, waarvoor het eigensoortige historische karakter van steden en dorpen, naast de aantrekkingskracht van de natuur, een factor van gewicht is.

Dit verschijnsel deed zich in alle landen voor. Bovendien werd het oude begrip „monument van geschiedenis en kunst“ vervangen door een ruimer, dat behalve kathedraalen en paleizen, Romaanse of Gotische dorpskernen, Barokke abdijen of Klassicistische landhuizen óók omvat

- eenvoudige burgerhuizen, óók als ze niet met ornamenten uit een bepaalde stijlperiode zijn gedecoreerd;
- molens en fabrieken, stoomgemalen en watertorens; een rubriek, waarvoor de benaming „industrial archaeology“ in zwang is geraakt;
- plattelandsbouwkunst van een sterk door tradities bepaald karakter, waarvoor veelal de

term „vernacular“ gebruikt wordt.

We zouden zeer gebaat zijn met een apart woord voor het eenvoudige monument, een aparte begripsaanduiding. In feite is het niet de bedoeling om op een dorpskern dezelfde wettelijke regels van toepassing te verklaren als die welke gelden voor een kathedraal of een paleis. Zo'n woord is er echter nog niet, niet in het Nederlands, en evenmin in één van de andere Europese talen, noch in het dagelijks taalgebruik, noch in de terminologie van wetten en verordeningen. Wij moeten ons derhalve behelpen met aanduidingen als „eenvoudige monumenten“ en dergelijke.

Het beschermde stads/dorpsgezicht

Een tweede naoorlogse ontwikkeling is de groeiende interesse voor de groepering van oude bebouwing. Daarbij kan men aan kleine of wat grotere eenheden denken. Een dorpsbrink, alles wat tot het marktplein behoort, de kerkring, het kasteel met de bijgebouwen en de parkaanleg, maar ook grotere complexen, met name de totale oude kern van historische plaatsen als Hoorn, Den Briel, Middelburg en Maastricht. Hier zitten we met een soortgelijk taalprobleem: een eigen woord voor zo'n groot geheel van aanleg en bebouwing van oude oorsprong hebben we niet. Dat is des te lastiger omdat het een zaak betreft, die onderwerp vormt van gemeente- en cultuurpolitiek in groter verband. En daar krijgt iedere burger dagelijks mee te maken. In Nederland zijn de termen „dorpsgezicht“ en „stadsgezicht“ in gebruik geraakt sedert de invoering van de Monumentenwet 1961. En met deze termen moeten we ons (voorlopig?) zien te behelpen.

Raad van Europa brengt deskundigen bij elkaar

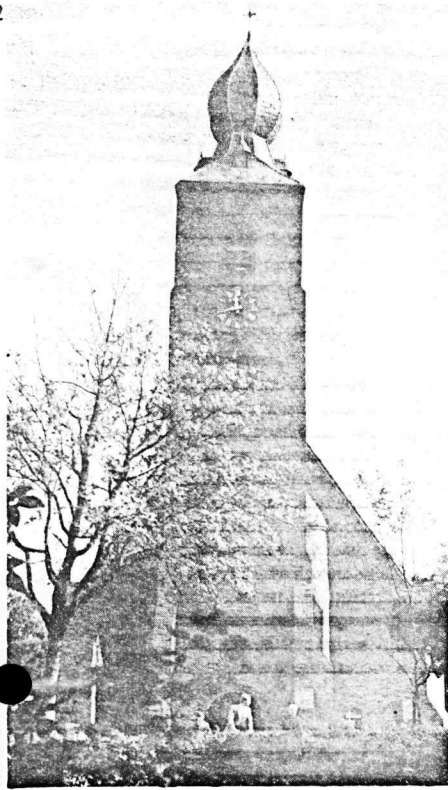
In 1965 kwam de Monumentenzorg voor het eerst als zodanig ter sprake in de Raad van Europa (zie ook elders artikel in deze Eurospecial). „Straatsburg“ nam het initiatief (naar aanleiding van een Oostenrijks voorstel) om deskundigen uit diverse landen met elkaar in contact te brengen teneinde ervaringen uit te wisselen en door gezamenlijke bespreking van de problemen verder te komen. Er is niet — zoals voor sommige andere gemeenschappelijke Europese belangen — een Vaste Commissie ingesteld. Er werd door de Raad van Ministers echter wel geld beschikbaar gesteld voor een vijftal „symposia“, gewijd aan uiteenlopende onderwerpen, namelijk inventarisatie (monumentenlijsten), monumentenwetgeving, financiering, stedenbouwkundige aspecten, restauratiebeginselen en restauratietechnieken, nieuwe bestemmingen voor monumenten en educatieve aspecten. De serie symposia werd in elkaar gezet en begeleid door een groep van door de diverse leden aangewezen specialisten, die in deze periode (1965 — 1970) van tijd tot tijd met elkaar in Straatsburg vergaderden.

Ministersconferentie

De rapporten en aanbevelingen van de symposia vormden de basis voor gemeenschappelijk Europees overleg op een Conferentie in Brussel, die in 1969 werd gehouden. Deelnemers de met de zorg voor de monumenten in de diverse landen belaste ministers. Bij de gelegenheid kwam duidelijk naar voren dat de juridische en administratieve basis, als ook de maatschappelijke situatie, waarvan in de diverse landen moet worden uitgegaan, zeer verschillend is. De conferentie kwam slechts tot algemene uitspraken. Zij heeft de aanbevelingen van genoemde symposia overgenomen en een voortgang mogelijk gemaakt van het deskundigenoverleg voor de volgende vijf jaren.

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739

Afb. 2: De zorg voor kerken en kerktorens in Europa is een actueel probleem. (Foto: Jeanne Holthuis).

1975: Monumentenjaar

Een kwestie, die in Europees verband steeds aan de orde komt, is de bevordering van de belangstelling voor de monumenten, zowel bij de overheid als bij de bevolking. Er zijn in dit verband verschillende initiatieven genomen. Het belangrijkste kan het uitroepen van 1975 als „Monumentenjaar“ worden genoemd. De actie „M '75“ is erin geslaagd in de verschillende landen aan het monument meer bekendheid te geven. Ze werd afgesloten met een bijeenkomst in Amsterdam, die een „Resolutie“ formuleerde, waarin nog weer eens opnieuw de aandacht werd gevraagd voor het monument.

Tot méér is men tot op heden niet in staat. In de eerste plaats heeft „Straatsburg“ geen financiële middelen ter beschikking voor daadwerkelijke aanpak van de monumentenzorg en ten tweede vormden de monumenten geen „harde“ zaak, waarvoor men zich in Europees verband werkelijk druk maakt. Maar wellicht verandert dat spoedig!

Een derde commissie in Straatsburg

In 1975 is in Europees verband opnieuw een commissie in het leven geroepen. Weer van tijdelijk karakter. De commissie heeft zich krachtens uitdrukkelijke opdracht niet alleen bezig te houden met monumenten, maar óók met stedenbouwkundige en planologische situaties. Deze derde commissie zet de werkwijze van de eerste op dezelfde voet voort ... voor zover de door de ministersconferentie gestelde geldmiddelen het toelaten.

ICOMOS

Intussen is er ook in wereldverband internationale samenwerking ontstaan. In 1965, hetzelfde jaar waarin de actie van de Raad van Europa van start ging, werd door toedoen van UNESCO een internationale organisatie voor monumentenzorg in het leven geroepen. ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Haar zetel bevindt zich in Parijs. Er wordt naar gestreefd in zoveel mogelijk

landen Nationale Comité's te stichten. Tot nu toe hebben zich ongeveer 68 landen aangesloten.

De opzet is dat — hopelijk steeds meer in de toekomst — het hoofdkwartier als een bron van informatie en documentatie zal kunnen fungeren. Eén keer in de drie jaar wordt een Assemblée gehouden, waar niet alleen huishoudelijke zaken worden afgedaan, maar ook beleids- en vakproblemen aan de orde worden gesteld. Er is een aantal permanente comité's ingesteld voor speciale belangen, zoals bijvoorbeeld conserveringsmethoden voor natuursteen, of — om iets heel specifiek te noemen — de zorg voor de landelijke bouwkunst.

ICOMOS en Raad van Europa

Van meet af aan hebben de opeenvolgende monumenten-comité's van de Raad van Europa en de internationaal samenwerkenden in het kader van ICOMOS, waarbij ook voor een deel dezelfde personen betrokken zijn, zich ten dele met dezelfde zaken beziggehouden.

Als ICOMOS zich in de nabije toekomst gunstig ontwikkelt, zal het „Europa“ overbodig maken, maar zover is het voorlopig nog niet.

ICOMOS is als blijvende instantie opgezet, heeft méér budgettaire mogelijkheden vanwege de financiële steun van UNESCO en is een organisatie, waarbinnen de idee van „cultuurpolitiek“ op internationaal niveau gestalte krijgt. Vooralsnog echter komt de uitwisseling van praktische ervaring in Europees kader beter tot z'n recht dan in ICOMOS-verband.

De historische en volkenkundige eenheid van het werelddeel Europa blijkt duidelijk als we het karakter van zijn overvloedige monumentenbestand vergelijken met dat van andere werelddelen. Ook bestaat de opzettelijke zorg voor de instandhouding van oude bouwkunst in Europa het langst en zijn de ervaring en de middelen in de Europese landen, omvangrijker dan in andere delen van de wereld. In alle Europese landen wordt zeker het nodige gedaan aan het documenteren: bestudering van de gebouwen, opmeten, fotograferen, beschrijven en het publiceren van de resultaten. In alle Europese landen bestaat eveneens al decennia lang een restauratiepraktijk van meer of minder uitgebreide omvang. Alleen al om deze redenen, nog afgezien dus van politieke en economische aspecten, vormt Europa in wereldverband duidelijk een — zeer zwaar wegende — groepering apart als we over monumentenzorg spreken.

Documentatie

Er zijn in ICOMOS-verband plannen voor het opzetten van een gemeenschappelijke documentatie, maar voorlopig is er geen geld om een goede documentatie bijeen te brengen en op peil te houden. Vooral ook het laatste zal nodig zijn wil men er werkelijk nut van hebben.

Bijeenkomsten van deskundigen blijven belangrijk

Voor het uitwisselen van ervaringen, alsmede het aan elkaar doorgeven van technische informatie blijven de deskundigen vooralsnog aangewezen op de bijeenkomsten in Europees en ICOMOS-verband. Daarbij is men veelal afhankelijk van initiatieven door bepaalde landen genomen om een symposium van deskundigen bijeen te roepen, aangezien noch „Europa“, noch „ICOMOS“ zo'n bijeenkomst kan betalen.

Vandaar ook dat er niet een op langere termijn goed in elkaar gezet programma van dergelijke bijeenkomsten bestaat.

Training

Er bestaan in Europees verband cursussen op het gebied van de monumentenzorg (technische scholing). Al meer dan 10 jaren is er één in

Rome en sedert enige jaren is er een opleidingsmogelijkheid bijgekomen in Brugge. Ook elders (Venetië, Graz in Oostenrijk) wordt instructie gegeven, waarbij buitenlanders welkom zijn en buitenlandse deelname door een beurzen systeem wordt bevorderd. Een probleem, waar dergelijke opleidingen van internationaal karakter op het gebied van de monumentenzorg mee te kampen hebben, is de omstandigheid dat voor de deelnemers de achtergronden zo verschillend zijn en daarmee het karakter van hun problemen. Dat geldt niet alleen voor de wijze waarop in elk land competenties zijn geregeld, de organisatie in elkaar zit en dergelijke, maar óók direct voor de restauratietechniek.

In een land als Italië bestaat een moeilijk deel van de problematiek uit de verzorging van stucwerk en muur- of gewelfschilderingen, zaken die voor andere landen vaak van ondergeschikt belang zijn. Daar spelen dan weer andere problemen als bijvoorbeeld conservering van houtbouw. Steen- en houtsoorten, oude technieken en klimatologische omstandigheden, het is alles verschillend van land tot land en van streek tot streek. En juist daarom wordt het moeilijk zich een training in internationaal verband voor te stellen, die voldoende ingaat op alle aspecten, die regionaal en nationaal belangrijk zijn.

Uit het voorgaande blijkt dat er wel enige twi- fel kan bestaan over de mogelijkheden om in de naaste toekomst internationaal veel verder te komen op het gebied van documentatie en technische training.

Bijeenkomsten met niet-deskundigen

De Raad van Europa evenals ICOMOS streven ernaar kennis van monumenten en inzicht in de juiste wijze van monumentenzorg zo wijd mogelijk te verbreiden.

Er bestaat echter geen secretariaat of bureau, dat aan dit nobele streven een praktische uitwerking kan geven op de manier zoals dat nodig zou zijn. Daarom blijft het meermalen bij het doen van uitspraken en komt men niet veel verder.

In dit verband is het belangrijk dat op de vele bijeenkomsten, gehouden in het kader van het Monumentenjaar, niet alleen deskundigen op het gebied van de technische verzorging van onze monumenten bijeen zijn geweest, maar óók andere in enig ander verband bij de monumenten betrokken personen. Iets soortgelijks zou evenwel veel vaker moeten gebeuren. En dan zou men dat „op lokatie“ moeten doen, dus ter plekke ook met de mensen naar voorbeelden gaan kijken.

Bij het internationaal contact speelt een bijzonder belangrijke rol dat het zien van goede voorbeelden enorm stimulerend is. Een geslaagde oplossing van het probleem hoe aan een gebouw, dat zijn oorspronkelijke functie verloor, een nieuwe bestemming te geven, een overtuigend voorbeeld van de goede aanpak van een dorps- of stadsgezicht, dat zijn zaken, die men onthoudt, waar men mee naar huis gaat om 't óók te gaan proberen.

Een bepaald systeem van financiering, een bepaalde methode van regeling van bewoningskwesties, een oplossing voor de verkeers- verkeersproblematiek in de oude kern, het is al iets als men er ergens wat over kan lezen (vakbladen) of er over kan horen spreken. Maar het werkt nog veel meer uit als men het eens zélf kan zien en ter plaatse goed uitgelegd krijgt. Als men dan thuis komt kan men vervolgens trachten de idee te „vertalen“ in een opzet, die bij de eigen situatie past.

Algemene modellen blijven steken in vaagheden

In dit opzicht heeft men zich in het begin van de Europese samenwerking op het gebied

van de Monumentenzorg — nu ruim 10 jaren geleden — wel eens op de situatie verkeken. Men werkte aan „modellen” voor monumentenwetgeving, voor registratie van te beschermen monumenten en monumentensituaties, voor restauratiefinanciering, alsmede voor restauratie-aanpak. De praktijk wijst echter uit dat de omstandigheden op het gebied van wetgeving, verordeningen en bestuursorganisatie (om slechts enkele voorbeelden te noemen), die het kader vormen, waarbinnen een monumentenbeleid en beslissingen op het gebied van monumentenzorg moeten passen, zeer verschillend zijn. Met als gevolg dat het „model” noodzakelijkerwijs blijft steken in een aantal betrekkelijke vaagheden en hartelijke aanbevelingen.

Decentralisatie

Bij de monumentenzorg hebben we in sterke mate te maken met decentralisatie, zowel feitelijk als politiek. Deelstaten streven er naar hun identiteit tot uitdrukking te laten komen in een eigen cultuurbeleid. In Duitsland bijvoorbeeld ressorteren de monumentenbelangen onder de Lander, dus zijn geen zaak van de Bondsregering.

Verskil in aanpak onvermijdelijk

Ook voor zover er wel een „nationale” bemoeienis is, verschilt nog weer van land tot land de regeling van de competenties terzake van besluitvorming en uitvoering, financiering

en sprake is van de wijze waarop de voorzieningen op het gebied van de monumentenzorg kunnen worden gefinancierd. Er is per land verschil in wettelijke positie van betrokkenen: de eigenaar, de huurder of gebruiker. En er is variatie in de belastingwetgeving, in het systeem van tegemoetkomingen. In het ene land bestaat de gewoonte om bij de uitvoering van grote werken als wegen, viaducten en dergelijke geld uit te trekken voor „reparatie” in verband met toegebrachte cultuurschade, in andere landen is zo iets volslagen onbekend. Sommige plaatsen en streken heffen een toeristenbelasting, andere weer niet. Overigens: in sommige streken heeft men voor z'n levensonderhoud groot belang bij het in goede staat houden van de monumenten, terwijl in andere het economisch profijt en de monumentenzorg elkaar in de weg staan.

Verskil in mentaliteit

Tenslotte, maar niet in het minst, is er een enorm verschil in mentaliteit bij de bevolking en bij de plaatselijke overheden. In de ene streek voelt men veel meer voor behoud van de oude bebouwing dan in de andere en heeft men veel meer offers over voor het instandhouden van monumenten.

Van land tot land verschilt tevens de daadkracht van de verenigingen om iets ten goede te doen. In een land als Engeland zijn National Trust en Civic Trust organisaties van groot gewicht. Het klimaat, waarin ze zijn ontstaan en

feitelijk geregeld is en ... om te zwijgen over wat er niet of slecht gebeurt. Maar als ze thuiskomen vertellen ze wel aan ieder die het horen wil — vooral aan de mensen van het beleid en „het geld” — op welke punten het in andere landen beter geregeld is en het er beter voorstaat.

Er zijn betrekkingen ontstaan; behalve van deskundigen, óók van verenigingen (Europa Nostra — zie kolom „in de marge” elders in dit nummer — heeft de bundeling van de nationale „Heemschut”-organisaties) en van historische steden in Europa. Veel meer dan vroeger wordt datgene wat in andere landen en steden gebeurt, in het denken betrokken. Er is op het gebied van de monumentenzorg geen verdrag of afspraak, die een voor alle landen bindende gedragslijn inhoudt. Er zijn stapels aanbevelingen op diverse bijeenkomsten opgesteld, die soms een nuttig effect sorteren in een gunstige constellatie, maar meestal snel worden vergeten. Vooral nog ontbreekt het evenwel aan politiek belang en aan geld om aan deze aanbevelingen in internationaal verband gevolg te geven en om de uitvoering in internationaal verband verplicht te stellen. Desalniettemin geven ze uiting aan een algemeen gevoelen, brengen ze telkens weer gemeenschappelijke inzichten en verlangens onder woorden, versterken ze de overtuiging van een ieder die bij de formulering betrokken was dat er iets gegroeid is.

Afb. 3: Ook de „plattelandsbouwkunst” valt onder de monumentenzorg. (Foto: Rijksdienst voor de monumentenzorg).

en toezicht: de verdeling over rijk, provincie, gemeente enerzijds en over de diverse ministeries anderzijds.

Soms ligt bij de taakverdeling bij de toewijzing aan bepaalde functionarissen van de monumenten-portefeuille de nadruk op het cultuur-aspect, soms op het bouw-aspect (publieke werken en bouwnijverheid), soms op het milieu- en woonaspect.

Dit is onvermijdelijk. Zoals hiervoor reeds werd opgemerkt is in ieder land het netwerk van tradities en regelingen, waar we mee te maken hebben, verschillend. Soms zijn natuur-, landschaps- en monumentenbescherming in één wet geregeld en wat de uitvoering betreft in één beleid geconcentreerd, soms niet. Hetzelfde geldt voor de monumentenzorg enerzijds en de stedenbouwkundige en planologische maatregelen en uitvoering anderzijds. De verschillen komen ook naar voren als er

tot bloei zijn gekomen, is echter zó typisch Engels dat — hoe graag men dat ook zou willen — overplanting naar bijvoorbeeld Spanje of Italië uitgesloten is. Dit alles betekent dat een uniforme aanpak, zelfs als we zouden willen, voornamelijk niet wenselijk en ook onmogelijk zou zijn op grond van het nationale, regionale en plaatselijke substraat van regelingen, competenties, tradities en ... pretenties.

Het denken in Europees verband is echter groeiende ...

Tóch is hier niet alles mee gezegd. Dan zou ons beeld té negatief blijven.

Men kan ten aanzien van de eenwording van Europa optimistisch of pessimistisch zijn, men kan er negatief of positief over denken, een feit is evenwel dat — hoe langzaam ook — er iets groeiende is, waarop wellicht later in andere omstandigheden kan worden teruggegrepen.

De vele contacten die er nu zijn, waren er vroeger niet. De vertegenwoordigers op de bijeenkomsten hebben de gewoonte om op te scheppen over wat er in hun buurt voortref-

Afb. 4: Het voortbestaan van de fraaie monumenten in Venetië gaat ook ons ter harte (Foto: ANWB).

Monumenten: gemeenschappelijk bezit

De grondslag bij dit alles is de gedachte dat de monumenten gemeenschappelijk bezit zijn. *Ze horen ons allen toe.* Als gevolg van dit besef ontstaat op het gebied van de monumentenzorg zo langzamerhand zo iets als een „Europees geweten” of zelfs een „wereld-geweten”.

Als Venetië dreigt weg te zinken in het water trekken we ons dat overal in Europa aan. Er zijn cultuurgoederen, die zó belangrijk zijn, dat hierop een soort ideëel eigendomsrecht geldend gemaakt kan worden door alle Europeanen. Zonder dat hiertoe de verplichting bestaat, onderneemt men het ook al wel eens om die betrokkenheid van allen in daden om te zetten (bijvoorbeeld technische en financiële steun).

Er wordt in ICOMOS-verband nagedacht over de vraag: als er een topcategorie is van „wereldmonumenten”, welke zouden daar

dan toe behoren? Daar is men mee bezig omdat er via UNESCO gelden beschikbaar zijn voor dergelijke monumenten.

In Europees verband is er echter geen geld beschikbaar en wordt er dan ook niet gediscussieerd over de vraag welk gebouw of welke bebouwingskluster „Europese klasse” heeft. Europa zou hier een voorbeeld moeten nemen aan ICOMOS.

Internationaal gezag moet in Europees verband gestalte krijgen

Soms wordt op het wereldgeweten een beroep gedaan als er een wereldmonument in gevaar komt. UNESCO komt in 't geweer, een comité voert actie, een regering slaakt noodkreten.

Ook hier geldt dat in Europees verband, hoe merkwaardig dat in eerste instantie ook moge klinken, we hier nog niet aan toe zijn. Er is wel al meermalen gepoogd, bijvoorbeeld toen de Europese Ministersconferentie bijeen was, of bij het in Amsterdam gehouden slotcongres van het Monumentenjaar '75, alsmede bij bijeenkomsten van monumentenzorgcomités in Straatsburg of elders, om een uitspraak te verkrijgen, die de vernietiging van een monument of stadsbeeld moet voorkomen, de redding bewerkstelligend.

zo'n uitspraak wil ieder in eigen kring effect sorteren. Want een uitspraak van Europese ministers, commissieleden of deskundigen is gezaghebbend en geeft uiting aan het Europees geweten. Wat evenwel ontbreekt is een vaste Europese Monumentencommissie met aan het hoofd een algemeen bekende, in de politieke wereld goed thuis zijnde persoonlijkheid.

Indien die bestond en als een soort van ombudsman zou kunnen fungeren, zou er — ook zonder dat er geld beschikbaar is — al een hoop ten goede kunnen worden verricht.

Wanneer de dag komt — en moge dat spoedig zijn! — dat een internationale instantie met gezag uitspraken kan doen over zaken van monumentenzorg in moderne, uitgebreide zin, liggen in ieder geval de richtlijnen klaar in gemeenschappelijk opgestelde en door allen erkende stukken, zoals bij de hiervoor genoemde „Declaratie van Amsterdam”, opgesteld in het Monumentenjaar '75.

Het voorwerk is verricht. Het wachten is nu nog op een initiatief om een gezaghebbende instantie in het leven te roepen. De omstandigheid, dat het gezag zich voorlopig zal moeten beperken tot een moreel gezag, behoeft daarbij geen bezwaar te zijn. Alles is beter dan niets!

Het zou misschien zo kwaad nog niet zijn als Nederland in deze 't voortouw eens zou nemen. □

Badzones zullen aan EG-richtlijnen moeten voldoen

ANWB brengt nieuwe zwemwaterkaart uit

Samenvatting

Er is eind mei een nieuwe versie van de ANWB-zwemwaterkaart verschenen. Op deze kaart staan ingerichte zwemplaatsen bij open water vermeld die voorgaande jaren voldeden aan een aantal belangrijke eisen op het gebied van waterkwaliteit, veiligheid en hygiëne. Ook dit jaar heeft de zwemwaterkaart een groot aantal veranderingen ondergaan. Het aantal vermelde zwemplaatsen is met 35 toegenomen tot 167.

Summary

In May 1979 a new version of the ANWB swimmingwater map appeared. This map lists the swimming places near open water, which met a number of important requirements in the field of the quality of the water, safety and hygiene in previous years. This year too, the map has been subject to a great many alterations. The number of swimming places mentioned has increased by 35 to a total of 167.

Inleiding

Voor het samenstellen van de ANWB-zwemwaterkaart (waarop een tiental zwemplaatsen is verwijderd in verband met onvoldoende gebleken waterkwaliteit en/of veiligheid) zijn onder meer gegevens gebruikt van de beheerders van de zwemgelegenheden (onder andere gemeenten, recreatieschappen, particulieren), van waterkwaliteitsbeheerders (onder andere Rijkswaterstaat, provinciale waterstaten, hoogheemraadschappen, zuiveringsschappen) en van het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne.

Zwemwaterkwaliteitseisen

De kwaliteitsnormen voor zwemwater, welke voor de zwemwaterkaart gehanteerd zijn, zijn afkomstig uit het door de Gezondheidsraad in 1973 uitgebrachte „Interimrapport inzake de eisen welke met het oog op de gezondheid voor de mens, aan oppervlaktewater met een recreatieve bestemming, dienen te worden gesteld”.

Het grootste deel van de zwemplaatsen bij open water, die op de waterkwaliteit bekeken zijn, voldoen aan de in het interimrapport genoemde normen.

Er zijn echter in ons land ook nog veel zwemplaatsen met een waterkwaliteit, die te wensen overlaat. Daarnaast zijn er tientallen zwemplaatsen waar de bemonsteringsfrequentie te gering is, zodat geen oordeel over de waterkwaliteit mogelijk is. Er zijn daarnaast zelfs zwemplaatsen, waar helemaal geen bemonstering plaatsheeft.

Nieuwe wetgeving

In 1975 is in het kader van het Actieprogramma van de Europese Gemeenschappen inzake het milieu een richtlijn betreffende de kwaliteit van het zwemwater vastgesteld.

Teneinde aan de bepalingen van deze EG-richtlijn te kunnen voldoen is het noodzakelijk zowel de Wet Verontreinig-

ging Oppervlaktewater als de Wet Hygiëne en Veiligheid Zweminrichtingen te wijzigen.

De laatstgenoemde wet is 10 jaar geleden in het Staatsblad verschenen, maar die wet is nooit in werking getreden. Beloofd is dat het ontwerp tot wijziging van de Wet Hygiëne en Veiligheid Zweminrichtingen nog dit jaar aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden.

Het ligt in de bedoeling het takenpakket van de provinciale besturen uit te breiden met het maken van een inventarisatie van wat de EG-richtlijn badzones noemt. Onder badzones worden verstaan zowel de *ingerichte zwemplaatsen* als de *niet ingerichte zwemplaatsen*, waar door een *aanmerkelijk aantal mensen gezwommen* pleegt te worden.

Indien een badzone in de inventarisatie wordt opgenomen zal de waterkwaliteit aan zekere normen moeten voldoen. Voor zover de normen nog niet worden gehaald zullen op grond van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewater maatregelen genomen moeten worden teneinde binnen 10 jaar na kennisgeving van de EG-richtlijn aan die normen te voldoen.

Op dit moment voldoet in Nederland de waterkwaliteit op veel plaatsen niet aan de gestelde normen. De kans bestaat dat de overheid slechts die badzones in de inventarisatie op zal nemen, waarmee op betrekkelijk eenvoudige wijze — zonder extra kosten — aan de gestelde normen kan worden voldaan. Overigens staat het de lid-staten van de EG op elk ogenblik vrij strengere waarden vast te stellen dan die welke in de EG-zwemwaterrichtlijn zijn vastgesteld.

vervolg op pag. 331

*De zwemwaterkaart is op de ANWB kantoren gratis voor ANWB leden verkrijgbaar.